

Udvalgsforslag om nordiske tekstilproducenter i lavtlønslande

1. Udvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at afgive en samlet skriftlig redegørelse over, hvad de nordiske lande gør for at nordiske tekstilproducenter i lavtlønslande forbedrer forholdene, hvad angår menneske- og arbejdstagerrettigheder

at også fremover at støtte etablering af et *Nordic Ethical Trading Framework* som foreslået af Dansk Initiativ for Etisk Handel sammen med Initiativ for Etisk Handel Norge

og videre, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,

at arbejde for, at nordiske brands og virksomheder som har produktion i Bangladesh, tilslutter sig sikkerhedsaftalen "*Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh*"

at påminde nordiske tekstilproducenter om ILO's konventioner nr. 138 og 182 vedrørende børnearbejde; nr. 29 og 105 forbud mod tvangs- og strafarbejde; nr. 100 og 111 diskriminering og nr. 87 og 98 forenings- og organisationsfrihed, og sikre at de aktivt bliver inddraget i virksomhedernes policy, værdisæt og virksomhedsplaner

2. Baggrund

Medborger- og Forbrugerudvalget har drøftet de nordiske landes virksomheders engagement i lavtlønslande inden for tekstilproduktion siden sammenstyrningen af *Rana Plaza*-bygningen den 24. april 2013 i Bangladesh, som kostede 1.113 tekstilarbejdere livet. Tragedien satte samtidigt fokus

på de uacceptable løn- og arbejdsvilkår, som de ansatte udsættes for inden for tekstilbranchen i lavtlønslandene.

Rana Plaza-bygningen styrtede sammen, fordi ejerne ulovligt opførte fire ekstra etager fyldt med tunge el-generatorer på de øverste etager, som bygningskonstruktionen ikke kunne holde til. Dette er den hidtil største ulykke i Bangladesh, hvor der siden 1990 har været over 1.700 tekstilarbejdere som har mistet livet, fordi deres fabrik enten er kollapsede eller brudt i brand.

I november 2012 var der brand i en anden fabrik ved navn *Tazreen* kun få kilometer fra *Rana Plaza*-bygningen. En brand i noget stof bredte sig hurtigt, og nødudgangene var spærret. Efter branden var brudt ud i stueetagen, låste vagterne arbejderne på de øverste etager inde og forlangte, at de skulle fortsætte med at arbejde. Mange døde, da de i panik sprang ud fra de øvre etager. 125 mennesker mistede livet.

Tekstilbranchens efterspørgsel på billig arbejdskraft på lavt kvalificeret fabriksarbejde har betydet, at tøjproduktionen konstant flyttes til lande som Bangladesh, Kina, Cambodja, Vietnam og Pakistan. Bangladesh er den næststørste tøjeksportør efter Kina og de ca. 4.000 tekstilfabrikker beskæftiger ca. 4 millioner mennesker. Tøjproduktionen udgør ca. 85 % af eksporten, og udgør en værdi på mere end 18 milliarder dollar pr. år.

Kravet til lave produktionsomkostninger har indflydelse på løn- og arbejdsforhold. Der foregår en løbende faglig kamp i Bangladesh for at hæve mindstelønnen for tekstilarbejdere. Dette sker samtidigt med, at ILO prøver at håndhæve sin *Factories Act*, fra 1965, der forbyder børnearbejde for børn under 14 årige på fabrikker, hvilket også er forbudt ved lov i Bangladesh.

De urimelige arbejdsforhold i lavtlønslandenes tekstilfabrikker har bevirket, at der har udviklet sig en bredt funderet international bevægelse for ordentlige løn og arbejdsvilkår. Denne bevægelse har betydet, at mange lande har dialog med forbrugerorganisationer og at virksomheder har udviklet en CSR-politik, som også tager ansvar for flere led i produktionskæden. Det er vigtigt, at de nordiske lande følger op på udviklingen og sikrer, at den følger FN's retningslinjer.

3. Udvalgets synspunkter

Ved begrebet "lavtlønslande" forstår udvalget lande, hvor lønniveauet er lavere end i de vestlige lande, dvs. hvor produktionen med fordel kan lægges hen, for at opnå billig import.

I lavtlønslande er der endnu lave standarder for arbejdsmiljø, sikkerhed og miljø generelt, og derfor er der stor sandsynlighed for, at lignende ulykker som i *Rana Plaza*-bygningen vil ske igen. Medborger- og Forbrugerudvalget mener, at det som udgangspunkt er staternes ansvar at sikre, at bygningsreglementer overholdes, men at Norden og Vesten har et medansvar, når ejere af tekstilfabrikker i lavtlønslande ikke selv formår at sikre de ansattes basale menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder.

Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige og de firmaer, der får produceret tøj i lavtlønslande må derfor påtage sig et ansvar for at forbedre forholdene på de fabrikker, hvor de får syet deres tøj. De må dermed også acceptere at dække nogle af de udgifter, der måtte komme i forbindelse med at løfte sikkerheden. EU-kommissionen er også opmærksom på, at europæiske virksomheder, der bestiller tøj i Bangladesh, også må lægge pres på og tage ansvar for deres leverandører.

Nordisk Råd

A 1613 / medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 13-00309-1

I juni 2011 blev FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (*UN Guiding Principles for Business and Human Rights*) vedtaget. Retningslinjerne giver en overordnet standard for, hvordan man håndterer den eventuelle negative påvirkning på menneskerettigheder som forretningsaktiviteter kan have. Der er tre søjler, som påviser principper vedrørende statens pligt til at forsvare menneskerettigheder, virksomhedernes ansvar for at respektere menneskerettigheder og muligheden for at få kompensation i fald af krænkelse af menneskerettighederne. Retningslinjerne er en international ramme for, hvad virksomheders samfundsansvar dækker over, anerkendt af OECD, EU og Verdensbanken.

På baggrund af ulykken i *Rana Plaza* blev der i maj 2013 indgået sikkerhedsaftalen "*Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh*". Underskriverne var bl.a. europæiske virksomheder og en række fagforeninger samt NGO's. Aftalen er udarbejdet af en koalition af bangladeshiske og internationale fagforeninger med *IndustryALL* og *UNI Global Union* i spidsen. I alt har over 160 modevirksomheder nu tilsluttet sig aftalen, heriblandt H&M, Inditex og C&A samt de syv danske virksomheder Bestseller, IC Companys, DK Company, Coop Danmark, Dansk Supermarked, PWT Group og Texman.

Sikkerhedsaftalen er juridisk bindende og forpligter modevirksomheder til at øge brand- og bygningssikkerheden på Bangladeshs godt 4.000 tøjfabrikker. Aftalen skal sikre uafhængige bygningstilsyn, offentliggørelse af resultaterne af sikkerhedstilsyn, obligatorisk renovering af bygninger for at forebygge farer samt adgang for fagforeningerne, så de kan undervise de ansatte i sikkerhed og rettigheder, herunder retten til at nægte at udføre farligt arbejde. Det er et vigtigt skridt i den rigtige retning, at så mange brands og virksomheder som muligt bliver medunderskrivere. I Canada har parlamentet anbefalet regeringen at indstille til industrien, at virksomhederne skal tilslutte sig "*Accordet*". Jo flere landes virksomheder som er medunderskrivere, jo større effekt får det, og det vil blive et parameter som også forbrugerne kan orientere sig efter.

I dagene 3. - 4. april i 2014 afholdtes et *top-level meeting* i København om "*Garment and textiles production in Bangladesh, Post Rana Plaza, a vision for the future*". Det var arrangeret af *Ethical Trading Initiative Norway*, *Danish Ethical Trading Initiative* og *Ethical Trading Initiative (UK)*. Oplægsholderne påpegede, at der er sket mange forbedringer i Bangladesh, men at der stadig er langt til mål. Der foregår et utal af initiativer og processer som skal gøre situationen bedre, og på samme måde som høringsvarene som udvalget modtog i forbindelse med behandlingen af denne sag, blev det også frembragt meget tydeligt, at der IKKE er behov for nye og flere tiltag. Det vigtigste er derimod, at støtte op om de igangværende tiltag, og dette har udvalget taget til sig. Udvalget noterer sig især arbejdet med "*Accordet*" som et vigtigt element i at forbedre situationen for Bangladesh's arbejdere. Hovedkonklusionerne fra mødet var:

- Der er ikke én *stakeholder* som har overordnet ansvar, alle parter har delansvar
- Den Bangladeshiske regering må tilvejebringe rammerne for en bæredygtig industri
- Internationale regeringer må fortsætte med at støtte Bangladesh og også skubbe på for at opnå resultater
- Branchen må arbejde for at få i gang en god social dialog
- "Mærkerne/Brands'ene" må gennemgå sektorens struktur, og ikke kun fokusere på at nedbringe priser, men også kræve gode arbejdsforhold
- Arbejderne og arbejdsgiverne må være i (social) dialog som skaber tillid og må engageres i *capacity building* og uddannelse/træning
- Forbrugerne må tage ansvar for det tøj vi køber

Arrangørerne af *stakeholder*-mødet var de danske og norske "Etisk Handel" initiativer, i samarbejde med den britiske pendant. De to nordiske ak-

Nordisk Råd

A 1613 / medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 13-00309-1

tører har igangsat et andet samarbejde også, hvor de vil forsøge at skabe et nordisk netværk for nationale etisk handel initiativer. Det er et projekt i tre faser, hvor Nordisk Ministerråd har finansieret den første fase, som del i Ministerrådets CSR-strategi. Målet er:

"Nordic Ethical Trading Framework: To meet the challenges of Nordic businesses in upholding human and labour rights and good environmental standards in their supply chains, building on the Danish and Norwegian Ethical Trading Initiatives' knowledge and experience, a Nordic Ethical Trading Framework for sharing of knowledge and information among multi-stakeholder initiatives in the Nordic countries will be facilitated, and co-ordinated joint efforts will be initiated to strengthen Nordic companies skills and competency in implementing responsible business conduct."

Dette stemmer godt overens med udvalgets ønsker vedrørende denne problemstilling, og udvalget anbefaler derfor Nordisk Ministerråd at fortsætte dette projekt. Det kunne passende være med en satsning under det danske formandskab i 2015.

Udvalget er bevidst om, at denne problemstilling også gør sig gældende på andre områder end tekstilproduktion. Mange nordiske/vestlige importører får sine varer produceret i lavtlønslande, så hvorfor lige fokusere på tekstilbranchen? Udvalget mener, at man kan starte med tekstilbranchen, og siden overføre de erfaringer man gør sig, til andre brancher også.

Udvalget er bekendt med ILO's konventioner vedrørende børnearbejde (ILO nr. 138 og 182) som stipulerer, at børn under 15 år ikke bør arbejde. Videre er også nr. 29 og 105 (forbud mod tvangs- og strafarbejde), nr. 100 og 111 (diskriminering) og nr. 87 og 98 (forenings- og organisationsfrihed) relevante for denne problemstilling.

Der er internationalt en bevægelse for at sikre minimums-standarder inden for tekstilbranchen i lavtlønslandene. I de nordiske lande foregår der allerede samarbejder mellem regeringerne, forbrugerorganisationer, virksomheder og fagbevægelsen. Det er vigtigt, at få dette arbejde koordineret så Norden kan stå samlet udadtil og påvirke virksomheder i de store lande til også at følge FN's retningslinjer. På denne måde vil konkurrencesituationen blive ensartet samtidigt med at løn- og arbejdsforhold forbedres.

I nordisk regi er udvalget opmærksomt på de projekter, som kører under Nordisk Ministerråd, både på miljø siden, men også i forbindelse med statsministrenes Grøn Vækst-strategi. Det er især positivt med den planlagte kortlægning som skal identificere nordiske og internationale initiativer, som kan bidrage til at skabe bæredygtige og ressourceeffektive kredsløb uden farlige stoffer i tekstiler i Norden, og som skal udmønte sig i en nordisk handlingsplan 2015.

I kortlægningen indgår der fokusområder så som design for en mere bæredygtig tekstil værdikæde, forbruger-opførsel, inklusive miljømærkninger, information og "nudging", nordiske tekstilvirksomheders miljørapportering, miljøarbejde, CSR-arbejde og arbejdsforhold ved produktion af tekstiler og til sidst indkøbskriterier for produkter hos tekstilvirksomhederne.

Medborger- og Forbrugerudvalget ser frem til at følge dette arbejde videre, og vil gerne være en aktiv sparringspartner for ministerrådet.

4. Høring

Sammenfatning af høringssvar vedr. A 1613/medborger.

Forslaget har været i høring og følgende instanser har kommenteret:

Nordisk Råd

A 1613 / medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 13-00309-1

Finland:

Finnwatch, Finatex, Arbets- och näringsministeriet, Utrikesministeriet, Finlands fackförbunds centralorganisation FFC, Finlands Fackförbunds Solidaritetscentral (SASK)

Norge:

Forbrukerrådet, IEH (Initiativ for etisk handel), Hovedorganisasjonen VIRKE, YS (Yrkesorganisasjonenes sentralforbund) LO Landsorganisasjonen i Norge

Sverige:

Fair Trade Center (FTC), Konsumentverket (KO), Tekstilimportörerna

Danmark:

Clean Clothes Campaign, Udenrigsministeriet, Erhvervsstyrelsen, DIEH (Dansk initiativ for etisk handel).

Nordisk Råd

A 1613 / medborger

Fremlagt af:

Medborger- og

Forbrugerudvalget

J.nr. 13-00309-1

Høringssvarene udtaler sig om en tidligere version af dokumentet, hvor at-satserne lød:

at afgive en samlet skriftlig redegørelse over, hvad de nordiske lande gør for at mærkevareproducenter af tøj i lavtlønslande forbedrer forholdene, hvad angår menneske- og arbejdstagerrettigheder; herunder, at der er et fastsat lønniveau som de ansatte kan leve af samt at børn under 14 år ikke arbejder på fabrik og at børn over 14 år har rimelige arbejdstider

at arbejde for, at der på nordiske mærkevareproducenters tøj fra 2015 står oplyst, om det er produceret i henhold til FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv: *UN Guiding Principles for Business and Human Rights* samt i henhold til sikkerhedsaftalen *"Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh"*

Høringssvarene viser tydeligt, at det er en meget kompleks sag, og forslaget er derfor viderebearbejdet i henhold til høringssvarene og anden relevant information.

Der bliver påpeget, at det ikke er forbrugerne som skal bære ansvaret for arbejdsforhold i teko-industrien, men derimod bestillerne af produktet, virksomhederne/importørerne. Det er vigtigt at vedtage forpligtende regler, lovgivning, og at det ikke er på frivillig basis. Der er uenighed om nytten af en udredning, men hvis den skal gøres, så er det fordelagtigt at udvide redegørelsen, både branche- og landemæssigt. Der importeres varer fra lavtlønslande indenfor virkelig mange brancheområder, som også bør omfattes af en redegørelse, og det er ikke kun fra Bangladesh, men også fra Kina og Indien og endda Europa. Der findes internationale PRI-principper, (*Principles for Responsible Investment*) og disse er underskrevet af mange investorer i de nordiske lande, (Finske Arbejds- og Næringsministerium), hvilket gør en nordisk udredning unødvendig, da informationerne om disse investeringer er offentligt tilgængelige.

Vedrørende at fastsætte et lønniveau, er der generelt enighed om, at lønniveau fastsættes i forhandling mellem parterne. I stedet bør der fokuseres på at styrke brancheorganisationerne og organisationsretten i lavtlønslandene, så de kan forbedre forholdene for sine medlemmer.

Der er relevante og vigtige ILO-konventioner som bør inddrages i teksten, forenings- og organisationsfrihed (nr. 87 og 98), forbud mod tvangs- og strafarbejde (nr. 29 og 105) diskriminering (nr. 100 og 111) og børnearbejde (nr. 138 og 182). Der påpeges også, at man helt overordnet bør bestræbe sig på at fremme 15 år som mindstealder for børn i arbejde, også i henhold til ILOs konvention 138.

Spørgsmålet om en mærkningsordning skiller vandene. De fleste har en negativ holdning til det, men et par enkelte støtter forslaget. Spørgsmåle-

ne er, hvem skal kontrollere overholdelse af kriterierne, hvordan adskiller man produktionskæden, som kan favne over flere lande og regioner, hvordan sikrer man at der ikke bare betales for at få mærket i lande med stor korruption, og det at skulle mærke tøjet kan opfattes som en teknisk handelsbarriere.

Nordisk Råd

A 1613 / medborger

5. Konklusion

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 13-00309-1

at afgive en samlet skriftlig redegørelse over, hvad de nordiske lande gør for at nordiske tekstilproducenter i lavtlønslande forbedrer forholdene, hvad angår menneske- og arbejdstagerrettigheder

at også fremover at støtte etablering af et *Nordic Ethical Trading Framework* som foreslået af Dansk Initiativ for Etisk Handel sammen med Initiativ for Etisk Handel Norge

og videre , at

Nordisk Råd rekommanderer landenes regeringer,

at arbejde for, at nordiske brands og virksomheder som har produktion i Bangladesh tilslutter sig sikkerhedsaftalen "*Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh*"

at påminde nordiske tekstilproducenter om ILO's konventioner nr. 138 og 182 vedrørende børnearbejde; nr. 29 og 105 forbud mod tvangs- og strafarbejde; nr. 100 og 111 diskriminering og nr. 87 og 98 forenings- og organisationsfrihed, og sikre at de aktivt bliver inddraget i virksomhedernes policy, værdisæt og virksomhedsplaner

Oslo den 3. juni 2014

Anita Brodén (FP)
Annicka Engblom (M), ordförande
Brynjar Níelsson (Sj.)
Henrik Dam Kristensen (S)

Knut Storberget (A)
Morten Wold (FrP)
Satu Haapanen (gröna)
Tina Bru (H)